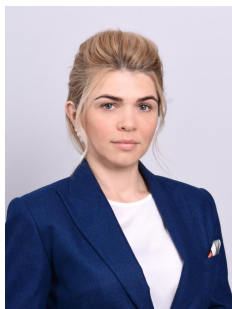

УДК 343.121.4 / 341.645.5
DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-275-280

Ірина СУХАЧОВА®
кандидат юридичних наук
(Національна академія
внутрішніх справ)

МІЖНАРОДНИЙ СТАНДАРТ ДОКАЗУВАННЯ «ОБҐРУНТОВАНА ПІДОЗРА» В РЕАЛІЗАЦІЇ ПРОКУРОРОМ ФУНКЦІЇ ОБВИНУВАЧЕННЯ

Здійснено комплексне дослідження міжнародного стандарту доказування «обґрунтована підозра» в реалізації прокурором функції обвинувачення.

Автором встановлено, що стандарт доказування «обґрунтована підозра» – це стандарт доказування у кримінальному провадженні, який застосовується прокурором для прийняття поточних (проміжних) рішень, пов’язаних із обмеженням прав особи під час кримінального провадження (звернення з клопотанням про застосування та безпосереднє застосування засобів забезпечення кримінального провадження; проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; здійснення повідомлення про підозру) та полягає у встановленні ймовірності (припущення) вчинення особою певного діяння, яке обумовлюється здоровим глуздом та об’єктивними даними, які можна перевірити під час кримінального провадження та які спонукали б неупереджену та розумну особу вдатися до практичних дій, щоб з’ясувати, чи є така підозра обґрунтованою.

Ключові слова: обґрунтована підозра, прокурор, функція обвинувачення, кримінальне процесуальне доказування, міжнародні стандарти.

Постановка проблеми. Основним пріоритетом зовнішньої політики України є європейська інтеграція в різних сферах суспільного життя. Неодмінну умову її здійснення становить запровадження у вітчизняне законодавство, у тому числі й кримінальне процесуальне, та неухильне дотримання прокурором при реалізації функції обвинувачення визнаних європейським співтовариством прав та основоположних свобод людини.

Покладення законодавцем в основу чинного КПК України міжнародних стандартів прав людини зумовило перегляд традиційних для вітчизняного кримінального процесу підходів до кримінального процесуального доказування. Так, у ньому, на відміну від КПК України 1960 року, знайшла нормативне закріплення значна частина міжнародних стандартів доказування, відображених у Конвенції та сформованих у практиці ЄСПЛ.

Особливого значення у контексті реалізації прокурором функції обвинувачення набули стандарти доказування, які не пов’язані з вирішенням кримінального провадження по суті та необхідні для прийняття поточних (проміжних) рішень під час кримінального провадження.

Доказування у кримінальному провадженні пов’язане не лише з пошуком, виявленням, перевіркою та оцінкою доказів для встановлення фактичних обставин кримінального провадження в аспекті досягнення кінцевої мети доказування, а й із встановленням достатності даних для прийняття проміжних кримінальних процесуальних рішень. Так, закріплення у КПК України можливості прийняття прокурором під час кримінального провадження низки рішень, які обмежують свободу особи (застосування заходів забезпечення кримінального провадження, проведення деяких слідчих розшукових та негласних слідчих (розшукових) дій) зумовило необхідність виокремлення стандартів доказування, які покликані запобігти незаконному обмеженню прав особи у сфері здійснення кримінального судочинства.

Одним зі стандартів, якого дотримується прокурор при реалізації функції обвинувачення, є стандарт доказування «обґрунтована підозра» або «розумна підозра». Проте у вітчизняному кримінальному процесуальному законодавстві не наводиться визначення поняття «обґрунтована підозра», що обумовлює необхідність звернення до практики Європейського суду з прав людини для визначення сутності досліджуваного стандарту.

Аналіз публікацій, у яких започатковано розв'язання даної проблеми. Вагомий внесок у розробку поняття та сутності стандартів доказування, а також реалізації прокурором функції обвинувачення на досудовому розслідуванні здійснили такі вітчизняні провідні фахівці у галузі кримінального процесу, як Ю. П. Аленін, В. В. Вапнярчук, І. В. Гловюк, В. О. Гринюк, В. Г. Гончаренко, Ю. М. Грошевий, В. С. Зеленецький, С. О. Ковальчук, Г. Р. Крет, Л. М. Лобойко, О. О. Поддобенний, М. А. Погорецький, І. В. Рогатюк, Д. Б. Сергєєва, Н. В. Сибільова, О. С. Старенький, С. М. Стахівський, О. Ю. Татаров, О. М. Толочко, О. І. Трусов, Л. Д. Удалова, С. С. Чернявський, А. С. Шевчишин, О. Г. Шило, М. Є. Шумило, В. М. Юрчишин, О. Г. Яновська та ін.

Незважаючи на значну увагу науковців до проблематики стандартів доказування, значна кількість її теоретичних і практичних аспектів у теорії кримінального процесуального доказування сьогодні досліджена недостатньо повно або характеризується дискусійними підходами до її розкриття. Так, фрагментарно дослідженим є питання щодо дотримання міжнародного стандарту доказування «обґрунтована підозра» під час реалізації прокурором функції обвинувачення при доказуванні кримінального правопорушення на досудовому розслідуванні.

Метою статті є комплексне дослідження міжнародного стандарту доказування «обґрунтована підозра» в реалізації прокурором функції обвинувачення.

Виклад основного матеріалу. Вагоме значення в забезпеченні прав та основоположних свобод зумовлює необхідність дослідження міжнародних стандартів доказування, зокрема, стандарту «обґрунтована підозра» в реалізації прокурором функції обвинувачення. Так, у п. 5.9 Стратегії реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015 – 2020 роки, схваленої Указом Президента України від 20.05.2015 р. № 276/2015, одним із заходів, спрямованих на удосконалення процесуального забезпечення справедливості і права на захист під час кримінального провадження, визначається формалізація стандартів доказування для більшої зрозумілості та передбачуваності процесуального законодавства і відповідної практики. Оскільки міжнародні стандарти доказування, з огляду на формування переважної більшості з них у практиці ЄСПЛ шляхом тлумачення Конвенції, є динамічним правовим явищем, вирішення завдання щодо їх формалізації зумовлює необхідність постійного вивчення його практики та напрацювання змін і доповнень до КПК України.

Сфера застосування стандарту доказування «обґрунтована підозра» у сучасному кримінальному процесі України є дуже широкою. Так, термін «обґрунтована підозра» використовується вітчизняним законодавцем у КПК України для позначення необхідної умови: 1) ухвалення рішення про застосування заходів забезпечення кримінального провадження (п. 1 ч. 3 ст. 132); 2) вжиття уповноваженою службовою особою, що здійснила затримання, слідчим, слідчим суддею низки процесуальних дій, спрямованих на забезпечення прав затриманої особи (частини 2, 6 і 7 ст. 206, ч. 3 ст. 210 та ч. 1 ст. 213); 3) звернення прокурора до слідчого судді з клопотанням про дозвіл на проведення моніторингу банківських рахунків як негласної слідчої (розшукової) дії (ч. 1 ст. 269-1); 4) здійснення повідомлення про підозру (ч. 1 ст. 276) [1, с. 364]. У той же час, законодавець у нормах кримінального процесуального закону не наводить визначення ні поняття «підозра», ні поняття «обґрунтована підозра».

Так, звертаючись до визначення поняття стандарту доказування «обґрунтована підозра», ЄСПЛ початково зробив акцент на його фактичній стороні. Так, уперше наводячи визначення цього поняття, Суд у рішенні від 30.08.1990 р. у справі «Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom» погодився з ЄКПЛ та Урядом СК у тому, що наявність «обґрунтованої підозри» передбачає наявність фактів або інформації, які могли б переконати об'єктивного спостерігача в тому, що відповідна особа могла вчинити злочин [2]. Наведене визначення неодноразово використовувалося в інших справах, в яких заявниками вказувалося на порушення національними судами у ході кримінального провадження підпункту «с» п. 1 та/або п. 3 ст. 5 Конвенції [3; 4; 5; 6].

Із часом ЄСПЛ, дотримуючись наведеного визначення поняття стандарту доказування «обґрунтована підозра», поряд з його фактичною стороною додатково звертає увагу на правову сторону. Так, у рішенні від 19.10.2000 р. у справі «Włoch v. Poland» ЄСПЛ вказує, що на додаток до її фактичної сторони, наявність «обґрунтованої підозри» за змістом підпункту «с» п. 1 ст. 5 Конвенції вимагає, щоб покладені в основу факти можна було обґрунтовано вважати такими, що підпадають під одну зі статей КК, які описують кримінальну поведінку. Таким чином, «обґрунтованої підозри», безперечно, не може

бути, якщо дії або факти, які ставлять у провину затриманому, не становлять злочин на той час, коли вони сталися [7].

У своїй практиці ЄСПЛ звертає увагу на тісний взаємозв'язок і взаємозалежність обґрунтованості підозри та обставин кримінального провадження. Те, що саме можна вважати «обґрунтованим», на думку Суду, буде залежати від усіх обставин [8]. Таким чином, Суд відзначає необхідність встановлення наявності обґрунтованої підозри у кожному кримінальному провадженні з урахуванням усіх його обставин, зокрема тих, що свідчать про можливість винуватості особи у вчиненні кримінального правопорушення [1, с. 324].

Відповідно до сформованої ЄСПЛ практики, висновки щодо наявності обґрунтованої підозри, викладені в рішеннях національних судів, повинні ґрунтуватися на наданих стороною обвинувачення доказах, достатніх у своїй сукупності для затримання особи або взяття її під варту. Так, Суд вказує, що встановлений підпунктом «с» п. 1 ст. 5 Конвенції стандарт не передбачає, що поліція повинна володіти достатніми доказами для пред'явлення обвинувачення на момент арешту або під час перебування заявника під вартою, оскільки за наявності таких доказів поліція могла б, як можна припустити, пред'явити обвинувачення, а заявники б постали перед компетентним правовим органом [9]. У зв'язку з цим ЄСПЛ доходить висновку, що факти, які викликають підозру, не повинні бути того самого рівня з тими, що є необхідними для обґрунтування засудження або навіть пред'явлення обвинувачення, що здійснюється на наступному етапі процесу кримінального розслідування [10; 11]. При цьому ЄСПЛ визнає, що також не обов'язково, щоб затриманій особі було, в кінцевому підсумку, пред'явлене обвинувачення або щоб ця особа постала перед судом [12], а той факт, що заявнику не пред'являлося обвинувачення, а його справа не розглядалася судом не означає, що його попереднє ув'язнення не відповідало підпункту «с» п. 1 ст. 5 Конвенції [13].

Із позиції ЄСПЛ, обґрунтована підозра в жодному разі не може ґрунтуватися на суб'єктивних припущеннях суб'єктів доказування щодо вчинення особою кримінального правопорушення. Так, акцентуючи увагу на фактичній стороні обґрунтованої підозри, у рішенні від 13.11.2007 р. у справі «Sebotari v. Moldova» Суд зазначає, що того факту, що підозра є добросовісною, недостатньо [14]. Як обґрунтовано наголошують вчені, припущення, навіть добросовісне, не є достатнім обґрунтуванням підозри, так само, як і загальна негативна характеристика особи [15, с. 122], у зв'язку з чим обмеження права на свободу та особисту недоторканність може мати місце лише за наявності обґрунтованої підозри, а тільки суб'єктивного переконання (*bona fide*) недостатньо [1, с. 317].

Аналізуючи практику ЄСПЛ у частині застосування стандарту доказування «обґрунтована підозра», О. А. Міцкан і М. А. Погорецький наголошують, що з плином часу така підозра у вчиненні кримінального правопорушення не може бути самостійною підставою для продовження обмеження прав особи, мають бути наведені відповідні їй достатні підстави (ризика), підкріплені доказами [16, с. 38].

Таким чином, стандарт доказування «обґрунтована підозра», який застосовується прокурором при реалізації функції обвинувачення у досудовому розслідуванні злочинів, у практиці ЄСПЛ характеризується такими критеріями: 1) обґрунтована підозра передбачає наявність фактів або інформації, які могли б переконати об'єктивного спостерігача у тому, що відповідна особа могла вчинити діяння, що підпадає під ознаки кримінального правопорушення, відповідальність за яке на момент його вчинення встановлювалася нормами КК; 2) обґрунтована підозра повинна ґрунтуватися на доказах отриманих прокурором, достатніх у своїй сукупності для ухвалення відповідного рішення, і не може ґрунтуватися на припущеннях; 3) існування обґрунтованої підозри встановлюється національними судами і відображається в судових рішеннях шляхом наведення змісту підозри, обставин справи і доказів, які дозволяють обґрунтовано підозрювати особу у вчиненні кримінального правопорушення; 4) тягар доказування наявності обґрунтованої підозри покладається на прокурора та не може перекладатися на сторону захисту.

У доктрині кримінального процесу не дається чіткого визначення поняття стандарту доказування «обґрунтована підозра». Зокрема, як зазначається у науковій літературі, обґрунтованою слід вважати підозру, яка ґрунтується на відомостях, що об'єктивно пов'язують підозрюваного із вчиненням кримінальним правопорушенням, при цьому така підозра не може ґрунтуватись лише на тому, що особа вчинила в минулому правопорушення, навіть аналогічне [17, с. 139]. Натомість, на підставі практики ЄСПЛ С. Ю. Бутенко зазначає, що «обґрунтована підозра» – це упевненість органів влади у

тому, що особа скоїла правопорушення, передбачене кримінальним законодавством, яка виникла на підставі наявних фактів про це [18, с. 92]. Однак навряд чи можна погодитись з відповідним визначенням, оскільки будь-яка «підозра» як певне припущення, ймовірний висновок про існування певного факту не може передбачати та охоплювати собою «упевненість», оскільки «припущення» та «впевненість» це дві протилежні за змістом та взаємовиключні категорії [19, с. 104].

Більш прийнятним видається визначення обґрунтованої підозри як добросовісного припущення про вчинення особою певного діяння, яке ґрунтується на об'єктивних відомостях, які можна перевірити у судовому розгляді та які спонукали б неупереджену та розумну людину вдатися до практичних дій, щоб з'ясувати, чи є така підозра обґрунтованою [20, с. 130]. У відповідному визначенні поняття «обґрунтованої підозри» важливим для усвідомлення суті відповідного стандарту доказування є твердження про те, що припущення про вчинення особою певного діяння повинно ґрунтуватися на відомостях, які спонукали б вдатися до практичних дій для перевірки такого припущення. Відповідно до такого висновку «обґрунтована підозра» не є інтуїтивним відчуттям, вона повинна передбачати можливість пояснення причини підозри [19, с.104].

Висновки. З урахуванням наведеного, доходимо висновку, що «обґрунтована підозра» як стандарт доказування у реалізації прокурором функції обвинувачення є багаторівневою категорією, яка наділена «динамічним» триваючим характером та не може розглядатись лише як загальна вимога, по досягненню чи виконанню якої втрачається її первинне значення – слугувати вагомою підставою прийняття рішення, яким обмежуються права і свободи особи у кримінальному судочинстві.

Стандарт доказування «обґрунтована підозра» – це стандарт доказування у кримінальному провадженні, який застосовується прокурором для прийняття поточних (проміжних) рішень, пов'язаних із обмеженням прав особи під час кримінального провадження (звернення з клопотанням про застосування та безпосереднє застосування засобів забезпечення кримінального провадження; проведення слідчих (розшукових) та негласних слідчих (розшукових) дій; здійснення повідомлення про підозру) та полягає у встановленні ймовірності (припущення) вчинення особою певного діяння, яке обумовлюється здоровим глуздом та об'єктивними даними, які можна перевірити під час кримінального провадження та які спонукали б неупереджену та розумну особу вдатися до практичних дій, щоб з'ясувати, чи є така підозра обґрунтованою.

Список використаних джерел

1. Крет Г. Р. Міжнародні стандарти доказування у кримінальному процесі України: теоретико-правові та практичні основи. дис. д-ра юрид. наук. 12.00.09. Одеса, 2020. С. 324.
2. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 30 August 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57721>. § 32.
3. Справа «Нечипорук і Йонкало проти України»: рішення Європейського суду з прав людини від 21.04.2011 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683 § 175.
4. Case of Cebotari v. Moldova: Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247>. §48.
5. Case of Grinenko v. Ukraine: Judgment of the European Court of Human Rights from 15 November 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-114456> § 82.
6. Case of Labita v. Italy: Judgment of the European Court of Human Rights from 6 April 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58559> § 155.
7. Case of Włoch v. Poland: Judgment of the European Court of Human Rights from 19 October 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58893> § 109.
8. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 30 August 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57721> § 32.
9. Case of Brogan and Others v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 29 November 1988. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57450> § 53.
10. Case of Murray v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 28 October 1994. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-162614> § 55.
11. Case of O'Hara v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 16 October 2001. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-59721> § 36.
12. Case of Cebotari v. Moldova: Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247> § 48.
13. Case of Labita v. Italy: Judgment of the European Court of Human Rights from 6 April 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58559>. § 155.
14. Case of Cebotari v. Moldova: Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247> § 48.
15. Фулей Т. І. Застосування практики Європейського суду з прав людини при здійсненні

правосуддя: Науково-методичний посібник для суддів. 2-ге вид. випр., допов. К.: Координатор проєктів ОБСЄ в Україні, 2015. 208 с.

16. Погорецький М. А., Міцкан О. А. Стандарт доказування «обгрунтована підозра» у практиці Європейського суду з прав людини: вплив на вітчизняну правозастосовну практику. *Вісник кримінального судочинства*. 2019. № 1. С. 37-49.

17. Кримінальний процес: підручник / Ю. М. Грошевий, В. Я. Тацій, В. П. Пшонка та ін.; за заг. ред. В. Я. Тація, В. П. Пшонки. Х.: Право, 2013. 824 с.

18. Бутенко С. Ю. Підстави позбавлення особи свободи під час досудового слідства і суду у практиці Європейського суду з прав людини. *Правничий часопис Донецького університету*. 2011. № 2. С. 90-97.

19. Слюсарчук Х. Р. Стандарти доказування у кримінальному провадженні: дис. Канд. юрид. наук 12.00.09, Львів, 2017. С. 104.

20. Настільна книга професійного судді (кримінальне провадження) / Н. О. Марчук, В. В. Касько, Р. О. Куйбіда, М. І. Хавронюк та ін.; за ред. Н. О. Марчук. К.: «Арт-Дизайн», 2015. 248 с.

Надійшла до редакції 11.12.2020

References

1. Kret H. R. (2020) Mizhnarodni standarty dokazuvannia u kryminalnomu protsesi Ukrainy: teoretyko-pravovi ta praktychni osnovy. [International standards of proof in the criminal process of Ukraine: theoretical, legal and practical bases] dys.d-ra yuryd nauk. 12.00.09. Odesa, S. 324. [in Ukr.]

2. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom: Judgment of the European Court of Human Rights from 30 August 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57721>. § 32. [in Eng.]

3. Sprava «Nechyporuk i Yonkalo proty Ukrainy» (2011): rishennia Yevropeiskoho sudu z prav liudyny vid 21.04.2011 r. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_683 § 175. [in Ukr.]

4. Case of Cebotari v. Moldova (2007): Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247>. §48. [in Eng.]

5. Case of Grinenko v. Ukraine (2012): Judgment of the European Court of Human Rights from 15 November 2012. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-114456> § 82. [in Eng.]

6. Case of Labita v. Italy (2000): Judgment of the European Court of Human Rights from 6 April 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58559> § 155. [in Eng.]

7. Case of Włoch v. Poland (2000): Judgment of the European Court of Human Rights from 19 October 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58893> § 109. [in Eng.]

8. Case of Fox, Campbell and Hartley v. the United Kingdom (1990): Judgment of the European Court of Human Rights from 30 August 1990. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57721> § 32. [in Eng.]

9. Case of Brogan and Others v. the United Kingdom (1988): Judgment of the European Court of Human Rights from 29 November 1988. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-57450> § 53. [in Eng.]

10. Case of Murray v. the United Kingdom (1994): Judgment of the European Court of Human Rights from 28 October 1994. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-162614> § 55. [in Eng.]

11. Case of O'Hara v. the United Kingdom (2001): Judgment of the European Court of Human Rights from 16 October 2001. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-59721> § 36. [in Eng.]

12. Case of Cebotari v. Moldova (2007): Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247> § 48. [in Eng.]

13. Case of Labita v. Italy (2000): Judgment of the European Court of Human Rights from 6 April 2000. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-58559>. § 155. [in Eng.]

14. Case of Cebotari v. Moldova (2007): Judgment of the European Court of Human Rights from 13 November 2007. URL: <http://hudoc.echr.coe.int/fre?i=001-83247> § 48. [in Eng.]

15. Fulei T. I. (2015) Zastosuvannia praktyky Yevropeiskoho sudu z prav liudyny pry zdiisnenni pravosuddia: Naukovo-metodychni posibnyk dlia suddiv. [Application of the case law of the European Court of Human Rights in the administration of justice: Scientific and methodological guide for judges] 2-he vyd. vypr., dopov. K.: Koordynator proektiv OBSIe v Ukraini, 2015. 208 s. [in Ukr.]

16. Pohoretskyi M. A., Mitskan O. A. (2019) Standart dokazuvannia «obgruntovana pidozra» u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny: vplyv na vitchyznianu pravozastosovnu praktyku [Standard of proof "reasonable suspicion" in the case law of the European Court of Human Rights: impact on domestic law enforcement practice]. *Visnyk kryminalnoho sudochynstva*. 2019. № 1. S. 37-49. [in Ukr.]

17. Kryminalnyi protses [Criminal proceedings]: pidruchnyk. (2013) Yu. M. Hroshevyi, V. Ya. Tatsii, V. P. Pshonka ta in.; za zah. red. V. Ya. Tatsiia, V. P. Pshonky. Kh.: Pravo, 2013. 824 s. [in Ukr.]

18. Butenko S. Yu. (2011) Pidstavy pozbavlennia osoby svobody pid chas dosudovoho slidstva i sudu u praktytsi Yevropeiskoho sudu z prav liudyny. [Grounds for deprivation of liberty during pre-trial investigation and trial in the case law of the European Court of Human Rights] *Pravnychi chasopys Donetskoho universytetu*. 2011. № 2. S. 90-97. [in Ukr.]

19. Sliusarchuk Kh. R. (2017) Standarty dokazuvannia u kryminalnomu provadzhenni [Standards of proof in criminal proceedings] dys. kand yuryd nauk 12.00.09, Lviv. 2017 S. 104. [in Ukr.]

20. Nastilna knyha profesiinoho suddi (kryminalne provadzhennia) [Professional judge's desk book (criminal proceedings)]. (2015) N. O. Marchuk, V. V. Kasko, R. O. Kuibida, M. I. Khavroniuk ta in. za red. N. O. Marchuk. K.: «Art-Dyzain», 2015. 248 s. [in Ukr.]

SUMMARY

Iryna O. Sukhachova. Nternational standard of proof of «reasonable suspicion» in the prosecutor's implementation of the prosecution function. The article provides a comprehensive study of the international standard of proof reasonable suspicion" in the implementation of the prosecutor's function of prosecution.

The author found that the standard of proof «reasonable suspicion» is the standard of proof in criminal proceedings, which is used by the prosecutor to make current (intermediate) decisions related to the restriction of individual rights during criminal proceedings (request for application and direct use of means ensuring criminal proceedings, conducting investigative (investigative) and covert investigative (investigative) actions; notification of suspicion) and consists in the established probabilities (assumptions) of a person committing a certain act, which is determined by common sense and objective data that can be verified during criminal proceedings and which would encourage an impartial and reasonable person to take practical action to determine whether such suspicion is justified.

Based on the results of the analysis of the case law of the European Court of Human Rights, the author concludes that the standard of proof «reasonable suspicion» used by the prosecutor in the prosecution in the pre-trial investigation of crimes is characterized by the following criteria: 1) reasonable suspicion to convince an objective observer that the person concerned could have committed an act that falls under the signs of a criminal offense, the responsibility for which at the time of its commission was established by the norms of the Criminal Code; 2) a reasonable suspicion must be based on evidence obtained by the prosecutor, sufficient in its entirety to make a decision, and may not be based on assumptions; 3) the existence of a reasonable suspicion is established by national courts and is reflected in court decisions by stating the content of the suspicion, the circumstances of the case and the evidence that allows a person to be reasonably suspected of committing a criminal offense; 4) the burden of proving the existence of a reasonable suspicion rests with the prosecutor and cannot be transferred to the defense.

Keywords: *reasonable suspicion, prosecutor, prosecution function, criminal procedural evidence, international standards.*

УДК 343.98

DOI: 10.31733/2078-3566-2020-4-280-284

Дмитро ШАПОВАЛОВ[©]
кандидат медичних наук,
заслужений лікар України
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

**ФОРМИ ВИКОРИСТАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ
ЗНАТЬ У КРИМІНАЛЬНОМУ ПРОВАДЖЕННІ:
ТЕОРЕТИКО-ПРАКСЕОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ**

Висвітлено основні форми використання спеціальних знань у кримінальному провадженні, їх узгодження з нормативно-правовими актами та законами. Проаналізовано думки вчених з цього приводу. Зосереджено увагу на тих формах використання спеціальних знань у досудовому розслідуванні, які мають найвагоміше значення у розкритті та розслідуванні кримінальних правопорушень, а також обґрунтовано безпосереднє використання спеціальних знань слідчим, прокурором, враховуючи їх функціональні обов'язки.

Ключові слова: *слідчий, спеціаліст, судовий експерт, органи досудового розслідування, слідчі (розшукові) дії, судові експертизи, консультативна діяльність.*

Постановка проблеми. Перед правоохоронними органами, які діють в умовах сьогодення, постає багато проблем під час досудового розслідування низки кримінальних правопорушень. Намагаючись виконати принципи кримінального процесуального законодавства та досягти кінцевої мети, досудові органи повинні бути обізнаними щодо можливостей використання спеціальних знань у кримінальному провадженні. Хоча постійні зміни в кримінально-процесуальному законодавстві і викликають певні дискусії серед практиків і науковців з приводу спеціальних знань, слід визнати, що допомога обізнаних осіб у різноманітних формах суттєво сприяє отриманню необхідної доказової бази.

Аналіз публікацій, у яких започатковано вирішення даної проблеми свідчить, що фундаментальні положення відносно інституту спеціальних знань досліджувалися

© Шаповалов Д. О., 2020

ORCID iD: <https://orcid.org/0000-0002-1721-5150>

k_ksmp@dpuvs.in.ua